

Vrouwen horen bij geschiedenis van Oost-Groningen

Arbeid op het land; wou mijn man niet hebben...

WIC 1-6-07

■ **GRONINGEN** – „Praatjes hoefde je niet te hebben hoor, dan kon je aan de kant gaan. Ze konden het maar uitzoeken ja, die ze wilden hebben”. Citaat uit een van de interviews, die met een groot aantal vroegere landarbeidsters in het Oldambt werden gehouden ten behoeve van het boek „We hadden geen keus”.

Het is onlangs in Midwolda gepresenteerd tijdens de opening van de tentoonstelling 'Tussen oogst en kroost'. Daarbij ging ook een video-film in première. Enkele geïnterviewden uit het boek deden daarin in beeld hun verhaal over de jaren 1920 tot 1940. Verder kwam er een map ten dienste van het onderwijs beschikbaar.

Door **Johan Poppen**

Boek, expositie, beeldband en lespakket belichten de tot dusver bijna onzichtbare rol, die vrouwen in het verhaal van boeren en arbeiders hebben gespeeld. Als echtgenote en moeder, als dienstbode bij de boer, als medewerkster op het land. Tilly Uil (afkomstig uit Oost-Groningen) heeft de vraaggesprekken gebruikt voor haar doctoraalscriptie 'Tussen oogst en kroost'.

Zij ziet het boek, gemaakt samen met Amarens Hibma, als welkome aanvulling van de geschiedenis van deze regio. Daarbij wordt ook de ontwikkeling van de positie van de vrouw in de afgelopen eeuw verduidelijkt. Een actueel thema, nu economische motieven in de discussie over vrouwenarbeid opnieuw een rol spelen.

Oud zeer

In de film komen naam en geboortjaar van de

ondervraagden in de ondertiteling voor. In het boek blijven alle zegsvrouwen van Tilly Uil en haar staf van medewerkers anoniem. Wel staan zij vermeld in een bijlage. De 56 geïnterviewden zijn daarin van een code voorzien: Bw 10 (Bellingwolde), F 12 (Finsterwolde), T 2 (Termunten), B 11 (Beerta), O 10 (Oostwold) en M 11 (Midwolda).

Drs. Wiebe Hoekstra (hij koos de illustraties en bewerkte het manuscript) schreef in zijn inleiding: „De redactie heeft er begrip voor, dat de betrokkenen hun namen liever niet gepubliceerd willen hebben”. Duidelijk is, dat oud zeer diep kan zitten. Om de tegenstelling boer-arbeider, waarvan nu bij jongeren soms nog sprake is, niet aan te scherpen, zijn de citaten 'neutraal' van toon.

Geen emotionele uitroepen in de geest van „Ik kon dij kerel wel smoren”. Wel staat in het hoofdstuk 'Landarbeidsters in verzet' de uitlating: „Dat zei mijn man z'n baas altijd: Dat die arbeiders allemaal communist geworden zijn, dat is de schuld van de boeren, ze laten ze verrekken”. Al waren er ook 'goeie' onder. „Hier (in Midwolda) waren meer gereformeerde boeren, dat was heel anders” (blz. 85).

Hou je de vreet

Soms heeft de letterlijke Nederlandse vertaling een komisch effect: „t Ging een beetje romperdepomp”; „Dan had je diverdatie” of „Hou je de vreet”. Hier en daar een dialectwoord: joepe, schier, verlet; met een sterretje ter verklaring (achterin). Het Nederlands maakt de citaten minder 'kleurig'. Al is het boek daardoor wel

toegankelijker geworden voor een breder publiek. Toch zal een 'Hollander' vreemd aankijken tegen een zinsnede als „Wou mijn man niet hebben, kon ik ook niet wachten ja”.

Dat die man vroeger thuis meermalen ook niet 'de gemakkelijkste' was, komt in de interviews niet zo zeer tot uiting. Het zal zijn voorgekomen, dat de machtsverhouding te velde zich ook na het werk deed gelden. Aan de rangorde bij het personeel werd door de mannen namelijk streng de hand gehouden. De lutje knecht moest het niet wagen in dat rijtje naar voren te schuiven richting grootknecht. Daarom zal een arbeider zich in het gezin zonder twijfel ook wel eens als patriarch of despoet hebben gedragen.

Bewustmaking

Dit boek behelst echter in de eerste plaats het verhaal van de vrouwen. Het ontstond in het kader van het project 'Streekgeschiedenis Oost-Groningen', op initiatief van de stichtingen Samenlevingsopbouw Nieuweschans en Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland te Drachten. „Zij streven er naar de Oost-Groninger bevolking bewust te maken van hun (!) geschiedenis”, luidt de conclusie van de inleider. Daartoe draagt 'We hadden geen keus' zeker bij.

„De tentoonstelling zal het gebied tevens aantrekkelijker maken voor toeristen”, meent Hoekstra. Deze hebben aan de (kleine) expositie echter niet voldoende. Alleen met boek en film wordt het historische beeld van het Oldambt compleet. Al zullen de toeristen tevergeefs uitzien naar (op een enkele meehelpende boerin na) arbeidsters op het land. Die zijn hoogstens nog te

vinden bij zeldzaam geworden demonstraties 'oude ambachten'. Gelukkig maar...

'We hadden geen keus' (geb., 108 pag., bijna 80 ill.), verscheen bij Wolters-Noordhoff/Forsten (Groningen) en kost 25 gulden.

Foto: (illustratie met tekst uit het boek)

▼ ...we hadden een jurk aan en een grote hoed erbij op. We zongen ons hoogste lied of had je ook geen dubbeltje in de kast...